

POKUS

- Určete koeficient otočení D , spojené pružiny
- Určete moment setrvačnosti J jako funkci vzdálenosti r od přidaných závaží z osy otáčení
- Určete moment setrvačnosti J jako funkci hodnoty m přidaných závaží

ÚKOL

Určete moment setrvačnosti horizontálně umístěné tyče s připevněnými přidavnými závažími.

SHRNUTÍ

Moment setrvačnosti tělesa kolem jeho osy otáčení závisí na rozdělení hmotnosti ve vztahu k ose. To je zkoumáno v případě horizontálně umístěné tyče, ke které jsou připojena dvě přidavná závaží symetricky kolem osy otáčení. Tyč je spojena s otáčivou pružinou a její doba kmitání roste se zvýšením momentu setrvačnosti, který je určen přidavnými závažími a jejich vzdáleností od osy.

POŽADOVANÉ PŘÍSLUŠENSTVÍ

1	Otáčivé zařízení na vzduchovém lůžku (230 V, 50 / 60 Hz)	5401.U8405680230
1	Laserový snímač	5401.U8533380
1	Digitální čítač (230 V, 50 / 60 Hz)	5401.U8533341230
1	Dodatková sada pro otáčivé zařízení	5401.U8405690

ZÁKLADNÍ PRINCIPY

Setrvačnost pevného tělesa, která působí proti změně jeho otáčivého pohybu kolem pevně dané osy, je popsána momentem setrvačnosti J . To záleží na rozdělení hmotnosti ve vztahu k ose otáčení. Čím větší je vzdálenost závaží od osy otáčení tím větší je také moment setrvačnosti, kterou způsobuje.

V pokusu je toto zkoumáno za použití příkladu rotačního disku držící horizontálně umístěnou tyč, na kterou jsou symetricky připevněna přidavná závaží hmotnosti m ve vzdálenosti r od osy otáčení. Pro toto zařízení je moment setrvačnosti následující:

$$(1) J = J_0 + 2 \cdot m \cdot r^2$$

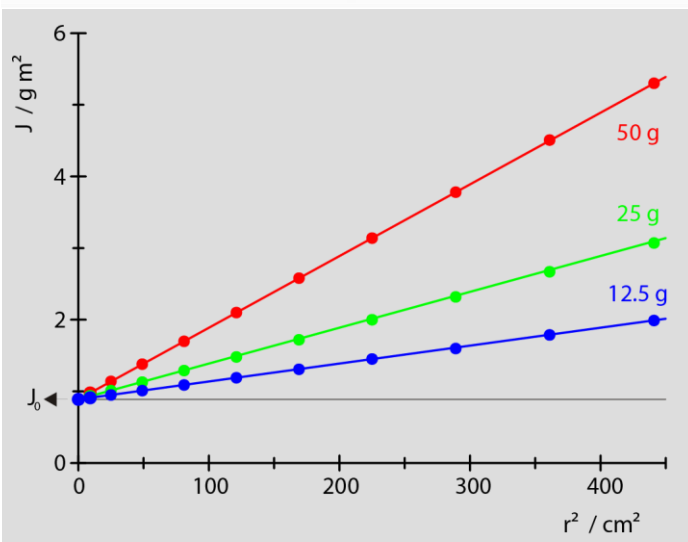
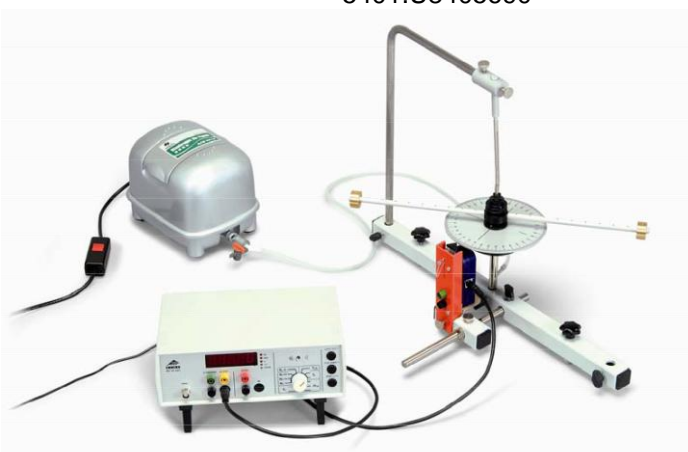
J_0 : moment setrvačnosti bez přidavných závaží

Jestliže je rotační disk spojen s pružinovou cívku k pevnému stojanu, moment setrvačnosti může být určen z doby trvání otáčivého kmitání disku kolem jeho klidové pozice. Vztah je následující:

$$(2) T = 2\pi \cdot \sqrt{\frac{J}{D_r}}$$

D_r : otáčivý koeficient pružinové cívky

Takže čím větší je moment setrvačnosti J disku s horizontálně připevněnou tyčí, záleží na hmotnosti m a vzdálenosti r , tím delší je doba kmitání T .

Obrázek 1: Moment setrvačnosti J rotačního disku s horizontálně připevněnou tyčí jako funkce plošné vzdálenosti r od osy otáčení pro tři různá přidavná závaží o hmotnosti m .

VYHODNOCENÍ

Z následující rovnice je odvozeno určení momentu setrvačnosti:

$$J = D_r \cdot \frac{r^2}{4\pi r^2}$$

HELAGO-CZ, s.r.o.

Kladská 1082

500 03 Hradec Králové

Tel.: 495 220 229

Fax: 495 220 154

E-mail: info@helago-cz.cz

<http://www.helago-cz.cz>

